

Փոռնը ՇԱՌԱԹ՝ օրերը կը հրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագինն է երկու. եւ կես
արծաթ ՄԵՃԻՒ կանխիկ վճարելի, քէ մայրա-
քաղաքիս եւ իւր արուստմանաց եւ քէ գաւառաց
համար :

վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ
իրնդունուի :

Տեղական եւ գաւառական քղաքաւարութեան
ծախսը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

Հատը 40 փարայ է, և կգտնուի մասնաւորապէս Պահմէ-Գափու ջրավաճառ. և գրավաճառ, Պօղոս աղայի խանութը :

Ծանուցման տողը 3 դրուշ է մեկ անգամի
համար : Առէլի ածան կըլլայ առէլի անգամնէ-
րու համար :

Խմբագրությունն վերաբերեալ որ եւ է գիր
ուղղելի առ Տնօրեն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան Կ-
Պօլիս Պալըզ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ
քիւ 46 :

A D R E S S E

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Nafié-Han . Balouk-Pazar 16—
Constantinople

ፌብሩ 1968

ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ

1885 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կրօնական ժողովը ասել էր Տնօրինության և մեր Դիպուղանքին ասել էր — Վերջին օրերս ազգային ուրիշ լրագրաց հետ մեք ալ հրատարակեցինք ազգային վարժարանաց ուսուցչաց և ուսանողաց վերաբերեալ քանի մը տնօրինութիւններ, զորս ըրած է Կրօնական ժողովը ։ Կը պահանջուի որ ուսանողք միահամուռ եկեղեցի յաճախեն, երգեցիկ տղայք հանապաղ ներկայ գտնուին եկեղեցական ժամերգութեանց, ուսուցիչք օտար կրօնքէ չլինին, և այլն, և այլն ։ Կրօնական ժողովը այս տնօրինութիւնք կը քննադատուին իբրև միջնադարեան խառնութիւնք և խղճութիւնք, Մեք եթէ երբէք այս բառերով չխօսինք այդ տնօրինութեանց դէմ, և համաւրինք թէ Կրօնական ժողովը նը պատակն է ազգային վարժարանաց մէջ կրօն ու բարոյականը զարգացընել, որպէս պարտն է, — բայց կը դիտեմք թէ անգործագրելի կամ դժուարագործագրելի տնօրինութեամբք չկրնար հասնիլ յայդ գովելի նպատակն, և չկրնար ո՛րևէ արդիւնք ձեռք բերել, այլ միայն նսեմացընել Տայկական Կրօնական ազատամտութեան համարաբար ։

Կրօնական ժողովը ելթէ արդաւորեալ նպատակն ունի, պարտիզորպէս կը տրամադրէ նաեւ սահմանադրութիւնն, ազգային վարժարանաց կրօնի և բարոյականին զարգացման համար միայն հոգտանիլ՝ արժանաւոր ուսուցիչներ կարգել տալով, և մանաւանդ միշտ պատուէր տալ եկեղեցականաց և մասնաւորապէս քահանայացից, որ ժողովուրդն անդադարել կրօնապետութիւն, յորդորէր, բարոյականութեան խրատներ խօսին և ջանան իրենց խօսքերն ազդու ընել իրենց գործերովն ու վարմունքովը։ Կրօնական ժողովը ելթէ քննութեան ենթէ մայրաքաղաքիս մէջ, և քննիչներ ղրկէ դաւառներն, անշուշտ պիտի տեսնէ թէ շատ տեղ եկեղեցականք ո՛չ միայն չեն կատարեր իրենց այս պարտաւորութիւններն, այլ շատ անգամ բացակայ կը գտնուին եկեղեցիներէ, և շատ տեղ եկեղեցական արարողութիւններն ու ժամերգութիւններն հարեանցի և բռնադատի կերպիւ կը կատարուին։ Կրօնական ժողովը լսած չէ թէ ի դաւառաւ տեղ տեղ ժողովուրդը լքեալ է առանց քահանայութեան եկեղեցական ժամերգութեան, և չունի իւր հոգեւոր պիտոյքը մատակարարող։ Անտեսնալս պի՞ճակն, անտեսել եկեղեցականաց պարտազանց ու թոյլ կացութիւնն, անտեսել եկեղեցականաց՝ բարձրագոյն կարգի եկեղեցականաց ի պաշտօնավարութեն

խուսափում, և այլ ընդ այլոյ մի-
ջոցներս գիմե՛լ՝ ի հարկէ գովելի
ընթացք մի չէ :

Կրօնական ժողովն ինչո՞ւ տնօրինութիւն մը չընենր, որ մայրաքաղաքիս մէջ խռնեալ եկեղեցականք պաշտօն առնլով ե՛նեն ի դաւառս: Ինչո՞ւ տնօրինութիւն մը չընենր, որ հիւանդութեան պատճառաւ Առաջնորդաց ընդերկալ բացակայութեանց վերջ տրուի: Ինչո՞ւ Հնարցուիր Տ. Հմայեակ եպիսկոպոսի թէ տակաւին մինչև ե՛րբ դարմանի և օգտփոխութեան պէտք ունի: Ինչո՞ւ կարգադրութիւն մը չլինիր որ երբ վարդապետ կամ եպիսկոպոս մը յառաջնորդութիւն կամ ի վանահայրութիւն և յայլ պաշտօն կոչուին, երկար ժամանակներ ի Պօլիս չդեղերին՝ ճանապարհի և այլ ծախուց անուամբ իրենց համար որոշեալ պաշտօնավարին ազգային սնտուկէն գումարներ բերել տալը պատճառաւ: Կրօնական ժողովն ինչո՞ւ Հնարցընենր թէ ինչ է պատճառն որ այս նորամուտ սովորութիւնն ա՛յսչափ ընդհանրացաւ և յառաջացաւ, և ինչ է պատճառն որ յառաջագոյն եկեղեցականք պապիսի պահանջումներ չունէին: Կրօնական ժողովն ինչո՞ւ չանք չընենր որ առաջնորդական վիճակաց ու սահմանաց որոշման, և առաջնորդաց նիւթական վիճակին յարդարման համար տարիններէ հետէ կարգադր յանձնաժողովն հռակ ուրեմն տայ տողեկագիրն, և պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրուելով՝ վերջ տրուի ներկայ վերի վայր և խառնայփոթ միճակին:

Ահաւասիկ Կրօնական ժողովէն
այսպիսի տնօրինութիւններ ու
գործեր տեսնել կը բաղձամբ : Է-
ական ու կարեւոր գործեր : Բաւա-
կան գոհ կը լինէինք , եթէ եկե-
ղեցականութիւնն ալ , գէթ ազ-
գային վարժարանաց չափ Ազգե-
օգտակար ընթացից մէջ դասուէր
ժամանակէ մը հետէ : Այսու ամե-
նայնիւ , չեմք ուզեր որ մեր այս
տղերէն կասկած առնուի լին-
մեք ջատագով եմք կրօնական ա-
ղատամտութեան դատապարտե-
լի ծայրայեղութեան : Այսպիսի
ծայրայեղութեանց վնասներն բազ-
միցս կրած եմք ազգովին . հետեւա-
բար պարտիմք զգուշանալ իմաս-
տութեամբ , որպէս կըզգուշանան
ցարդ՝ քան զմեզ առաւել՝ առա-
ւել զարգացեալ ազգեր :

Կիլիկիայ, Կաթողիկոսական Խորհրդին և
Ս.Ն.Ս. Պատրիարք Հօգ Ընթացիկ
Գործի: — Յայտնի է թէ երբ ի
պատրիարքական Դահլիճ բարձրա-
ցաւ Սմեան Տ. Յարութիւն Ս. Արք-
եպիսկոպոս Վեհապետեան, կարգ-
մը ազգային խնդիրները յուղարկ-
կային, և նախնի ժամանակաց բա-
րեջարդար յարաբերութիւնը չէր
երեւեր ընդ մէջ Բ. Դրան և Պատ-

երարքարանի, և կը կարծէին ու մանք թէ այդ վիճակը պիտի մնայ, և կը կասկածէին բաղումք թէ պատրիարքական հրովարտակն ալ ինչպէս առաջնորդացն չպիտի տրուի անվիճիօն: Սակայն, յայտնի է թէ՛ գրեթէ յառաջին օրէ անտի պատրիարքական դատակալութեան նորին բարձր Սրբազնուութեան՝ գոհացուցիչ վիճակ մը տեսնուիլ սկսաւ, ի շնորհս խոհեմ՝ չտիւտուր և համակրական ընթացից Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր Պատրիարքական Պէրաթը տրուեցան անվիճիօն: Առաջնորդական հրովարտակը տրուեցան և կը տրուին անվիճիօն: Բ. Դրնէն ի Պօլիս բերուած առաջնորդաց մէկուն թոյլ տրուեցաւ վերադառնալ: Պատրիարքարանէն ի Բ. Դուռն գրուած ամենայն խնդիր լուծի կը լինին և կը գործադրուին, և Նոբին Բարձր Սրբազնութիւնն առաջի կայսերական կառավարութեան ամենայն յարգանք ու վստահութիւն կը վայելէ ի մեծ օգուտ Ազգին, եւ ահա մեծ յոյս կայ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրն ալ, որ խնդրոց մեծագոյնն էր նախ քան զգահակալութիւն Ս. Յարութիւն Ս. Արքեպիսկոպոսի, և որ այնքան յուզած է պատրիարքարանն ու Ազգն, ահա կարգադրութեան ու լուծման կերպարանք կառնու: Հրատարակեցինք անցեալները թէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իբրեւ մտերմական նամակ մը գրելով առ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոս Կիլիկիոյ՝ հրաւեր կարգացած է ընդունիլ իւր նախորդաց յարաբերութեան հարազատ ուղղութիւնն ու ընթացքը Պատրիարքարանի հետ, և դայթակղութիւնը բառնալ Ազգին մէջէն: Արդեւս գոհութեամբ կիմանամք թէ Ս. Պատրիարք Հօր այդ թուղթն ակնկալեալ արդիւնքն ունեցած է: Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն պատասխանելով Նորին Բարձր Սրբազնութեան թղթոյն՝ գոհութիւն, յայտնեց է Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրն իւր հոգածութեան առաքկայ ընելուն համար. Ս. Պատրիարք Հօր յանձներ է տնօրինել զարժանն ի կարգադրութիւն խնդրոյն, ծանուցեր է թէ պատարաստ է հնազանդիլ արդային կեդրոնական Պարզութեան և Ազգային ժողովոյ որոշմանց, որք հարկաւ կէտ նպատակի պիտի ունենան Կիլիկիոյ Աթոռոյ և ժողովողեան օգուտն ու շինութիւնը. գրեր է թէ մանքը խորհուլ վիճակի մէջ կը գտնուի և նորոգութեան համար հանդանակութեան մեծ պէտք կայ. խնդրեր է որ Պատրիարքարանն արժանաւոր եկեղեցականներ զրկէ ի Կիլիկիա ի հովուութիւն ժողովողեան և ի պաշտպանութիւն ընդդէմ քսութեանց և գրգռութեանց օտարոտի քարոզչաց, որք

ընդ ամենայն իրիկիւն տարածուած յոյուած են մանաւանդ վերջին ժամանակներս, և ոչ սակաւ դայթակղութիւն սփռած են և կը սփռեն միամիտ ժողովրդեան մէջ: Իրիկիւն Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին այս պատասխանը հաճութեամբ տեսնելով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ որոշեւ է Խառն ժողովոյն հաղորդել, և ի հարկին՝ Եկեղեցական Համագումար ժողովոյն: Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսն երբ կը դիմանէ այս պէս, երբ կը փոխէ քովի հրովարտակը նորոյն հետ, երբ պատրիարքութեան մէջ ուրիշ պատրիարքութիւն մը հաստատելու յաւակնութեանն յետս կը դառնայ, երբ կը խոտտանայ հնազանդիւ ազգային եկեղեցական վարչութեան օգտակար որոշմանց, Պատրիարքաւանի անհրաժեշտ պարտ կը մնայ վէհանձնաբար ի մոռացման տալ բոլոր տիւրը անցեալն, փութալ տնօրինել ինչ որ պէտք է վանքին և ժողովրդեան համար, և օժանդակութեան հրաւիր կարդալ առ Ազգն: Եւ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի կը մնայ բարեբաղդ համարիլ զինքն, երբ տեսնէ բոլոր անցելոյն մոռացութիւնն, որովհետեւ իւր անցեալ ընթացքը մեծապէս վնասեց Աթոռոյն և ժողովրդեան. ընթացք՝ որ, ներուի ըսել, գրեթէ անթողիլ է: Եւ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի կը մնայ՝ այսուհետեւ ժողովրդեան օգտին համար վարուիլ այնպէս որպէս պարտ է հաստատակց հօր մը. գօտնորիլ, նիւթակն ու բարոյական անձնուրիւթեան նախօրինակ հանդիսանալ և վերջապէս օգտակար ու կարեւոր դործովք փառաւորութիւլ, որ ճշմարիտ փառաց վեհագոյնն է:

Կը մաղթեմք որ Ամեն. Ս. Պատրիարքը կատարելապէս յաշիղի այս ինդրոյն մէջ ալ, և միանգամ ընդմիշտ հաստատէ տուալի Արարատ աշխարհի թէ լուիկ ու մնիլիկ աշխատութիւնք, չափաւոր ու խոհեմ ընթացք և ուղղութիւն պէտք են, անհրաժեշտ պէտք են Ազգ մը, ժողովուրդ մը կառավարելու համար, և ցոյցը ու անխափառութիւնք վերջին ժամանակաց ճիւղալ վեժտածք՝ բոլորովին ոչինչ են և վնասակար յոյժ. յոյժ:

Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Հայ-
րապետն ամենայն Հայոց երբ ե-
րեւան հասեր է, տեղւոյն ազգա-
յինք փափաքեր են մեծածախ
կոռնըք մը տալ, Բայց Նորին Վե-
հափառուկանն իմանալով՝ չէ յօ-
ժարեր ընդունիլ, և յորդորեր է
որ կոռնքին ծախքն, մինչև 4000
րուպլի, (400 լիւրայէն աւելի) բա-
րենպատակ գործի մը սահման-
ուի: Նորին Ս. Օծութիւնն այս-
պէս չընդունեց և Ս. Էջմիածնի
գանձարանը վերադարձոյց, Վե-
հափառ Զարին Թագադրութեան
հանդիսին ներկայ գտնուեալ հա-

մար իրեն ծախուց յատկացելայ Հա-
ղարաւոր ըուպլիններն : Ի՞նչ կըսէին
Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Հայրա-
պետի ռեքրիմը , և Աղբն ինչ տես-
ներ կըսկոխ : Այսպէս ուշ կամ կա-
նուխ բարձր ի գլուխ կը հանդի-
սանայ անմեղութիւնը : Գոհ և ու-
րախ է Փռնջի խմբագրութիւնն , և
աններկիւտ է թէ իւր այս ուղա-
խոլթիւնը կատարելաւ և յարատե-
պիտի լինի , հռչակելով յար Նո-
րին Սրբազնակատար բարձրութեան
ազգայն մեծագործութիւններն :

— Ս. Լիմիաճնէն հեռագրեալ է թէ կլերակէ, Նոյեմբեր 10, Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Ս. Կաթուղիկոսի Օծման արարողութիւնը կատարուեցաւ ամենաշքեղ հանդիսիւ, ի ներկայութեան յոջնախոռոն բազմութեան ազգայնոց, Ռուսիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչ Պ. Պրիբիլի և նահանգապետին Երեանու։ Ձկնի հանդիսին, փառաւոր հացկերոյթ մը տրուեց է վանքին սեղանատան մէջ, և երեկոյին լուսավառութիւնք եղեր են։ Ազգային Ժողովոյ Ատենապետ Տիգրան էֆէնտի Եղևուծեան՝ առ որ յատկապէս հեռագրեալ էր Օծման հանդիսին կատարուելը, փութացաւ շնորհակարանիս, հեռագիր ուղղել է Ս. Լիմիաճնի։

— Կրօնական ժողովը ղերկին շաբաթական նստին մէջ դռնաբանական աղօթք մը կարդաց Հայրապետական խնդրոյն կարգադրութեան առթիւ, և որոշեց՝ համայն ժողովականներէն ստորագրեալ Ուղերձ մը մատուցանել առ Սրբազան կաթողիկոս Հայրապետն ամենայն Հայոց ։

— Կիրակէ օրը, ինչպէս արդէն ծանուցած էինք, մայրաքաղաքի համայն եկեղեցեաց մէջ ամենայն բարեկարգութեամբ ըսկրտաւ յիշատակութիւնն անուան Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Հայրապետի ամենայն Հայոց, ի մեծ գոհունակութիւն ժողովրդեան :

— Մշիչ Գաւառական Խառն
Ժողովն, Գեր. Առաջնորդին վե-
րադարձին առթիւ, շնորհակալու-
թեան հեռագիր ուղղեր է առ
Կայսերական կառավարութիւնն և
առ Կեդրոնական Վարչութիւնն :
Այսուհետեւ կը մնայ՝ Գեր. Առաջ-
նորդին Ժողովրդասիրական գոր-
ծոց յուրերն ստանալ :

— Պէտիւքտէրէի եկեղեցւոյ
առժամեայ քարոզիչ կարգեցաւ
Դեր. Տ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ
Սարաճեան :

— Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն
2000 զոգ բրդեայ գուլպայ Սպա-
րապետութեան գուռը շրկեց յա-
տուիկ նամակաւ մը, ի նուէր Օս-
մանեան բանակին :

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայ-
րը, Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողի-
կոսի ամսաթուշակաց կանոնաւոր
վճարումը խնդրեք է Բ. Դրնէն:

— Կայսերական կառավարու-
թիւնն, օտար մարտանաւուց ի

նաւահանգիստն Բրէվէզայի միւտ-
քը արդիւրեւ համար երկու մեծ
նաւ ընկղմել տուած լինելով, Յու-
նաստանի կառավարութիւնը ծա-
նուցադրով մը գանգատեր է թէ
յիշեալ նաւահանգիստին հարաւա-
րին եղբւրքն Յունաստանի կը պատ-
կանի, և հետեւաբար հելլեն նաւք
այլ Օսմանեան նաւուց իրաւունքն
ունին անդ :

— Երեւոյթի մինչև գիշեր-
ուան ժամը 3, սպարապետու-
թեան դրան մէջ զինուորական
յանձնաժողով մը նկատ ըրաւ նա-
խադասութեամբ սպարապետ Սի-
Սայիւս փաշայի : Ներկայ էին Օ-
գոստ. Սուլթանի թիկնապահներէն
Տէրվիշ և Րիզա փաշայք և այլ
զինուորական բարձրաստիճան
պաշտօնատարք :

— Զորքը քաղաքի երեկոյ յա-
տուկ կառավարման մը Սերքէիէն
յիշտիրնէ ուղևորեցաւ : Երբեք կը
գտնուէին Օգոստ. Սուլթանի թիկ-
նապահ Սահմէտ փաշայ, Վէհաբի
պէյ և այլ 4-5 սպայք : Կըսուի թէ
սոցա պաշտօնն է մանրամասն քնն-
նել յիշտիրնէ և ի շրջակայս համա-
խմբաւ Օսմանեան զօրաց վիճակն
ու կացութիւնը :

— Երուսաղիմայ ռուսական
հիւպատոս անուանեալ է Պ. Տի-
միթրի Պուրքարօֆ :

— Վարնայէն առ էքսպրէս
գրուած տեղեկութեանց մէջ կը
տեսնեմք թէ՛ Սերպաց դէմ ի պա-
տերազմ ելնելու համար Վարնա
հասնող Պուլլար կամաւորաց հետ
կը գտնուին 20ի չափ հայք :

— Լոնտոնի մեծ վաճառա-

տանց բազումը մանրամասն ծա-
նօթութիւն ուղեր են իրենց գոր-
ծակատարներէն՝ Օսմանեան գա-
ւառաց հաստիկի քանակութեան
վրայ, և վաճառատանց նպատակն
է եղեր՝ առաջարկել կայսերական
կառավարութեան որ իրենց տրուի
տասանորդի տրոց վարձակալու-
թիւնը :

— Եւրոպական Թուրքիոյ սահ-
մանադիտոց վրայ մինչև ցարդ հա-
մախմբաւ Օսմանեան զօրութիւնը
կը հաշուեն 140 հազար հետեւակ,
4300 այրուձի և 270 թնդանօթ :
— Էտիոպիէն առ Թարիք գըր-
ուած է թէ Արեւելեան-Րումէլի առ-
ժամանակեայ կառավարութեան
պետ Պ. Սթրանքի՝ ի Սօֆիա խայ-
տառակաբար ձերբակալուեր է,
Պուլլար զօրաց ի նպաստ հանգա-
նակութեանց մեծ մասն խորած
լինելուն համար :

— Րումէլիի երկաթուղեաց ար-
տօնատէր Պ. Հիբշ 20 միլիոն ֆրանք
փոխ պիտի տայ կայսերական կա-
ռավարութեան :

— Ըստ լրագրոյ Առևտրական
Սենեկի, նախորդ ամսոյ վերջերը
հետեւեալ սնանկութիւնք տեղի ու-
նեցած են մայրաքաղաքին մէջ :
Պ. Սթրիվանթիսի (վաճառական
բրդեղինաց և չուխայի) 62000 լի-
րա բացով. Ֆրէտէրիչի սեղանա-
ւոր ի Ղալաթիա՝ 34000 լիրա. Կ.
Համամեան՝ 50000. Թոթիտիս՝
14000. Մուշապաճը Օղլու ի մեծ
Շուկայ՝ 1400. չուխայավաճառ մը
ի Պոլիս՝ 2000. չորս խանութպանք
ի մեծ Շուկայ՝ 2800. խանութպան
մը ի Ղալաթիա՝ 2200. Պորսայի

միջնորդ մը՝ 2ալիքի փախած է
350 լիրա պարտք թողլով :

— Յունաստանի կառավարու-
թիւնը կը պահանջէ Բ. Դրենն որ
իւր պաշտօնին մէջ վերահաստա-
տուի Կրետէի ընդհանուր հիւպա-
տոս Պ. Տրաքոպուլօ, և կառարկէ
թէ Կրետէի կուսակալ Սալա փա-
շա ի սկզբան ի ներկայութեան հիւ-
պատոսաց յայտարարած է թէ Պ.
Տրաքոպուլօ մեծապէս նպաստած
է կղզւոյն խաղաղութեան անվեր-
դով մնալուն, և մինչև իսկ առա-
ջարկած է Բ. Դրան՝ դռնակալու-
թիւն յայտնել Յունաստանի կա-
ռավարութեան, հիւպատոսին գո-
վելի ընթացից համար : Աթէնքէն
լուր ելած է թէ Յունաստանի կա-
ռավարութիւնն հաստատապէս ու-
րոշած է որ և է զիջում չընել յայ-
տրմամասին, և յիշեալ հիւպատոսը
Կրետէ զրկել ի մօտոյ : Բայց ըստ
վերջին տեղեկութեանց կարգա-
դրուած վերջացած է իրաւախո-
հութեամբ երկու կողմանց :

Դ Ր Ա Մ Ա Ն

Կ. Պոլիս 16 Նոյեմբեր 1885	
Օսմանեան Բօնսօրիտէ	45—44
Րումէլիի Երկաթուղի. Ֆրանք	35—
Թրամուէյ	1. 0. 2—85
Օսմանեան լիւրան 100 զրուշէն	
Մէհմալիէ	108—4
Մէհմալիք	98—40
Հինդոն	102—25
Ֆրէտէրիչ	102—30
Րուսիի թղթագրամ	9—30
Րուսիի արծաթ	89—30
Ռուսիոյ Բոյ	90—40
Գաղղիական լիւրա	87—27
Մաղղիական	140—
Գրիմից	51—45

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Աւստրիոյ կառավարութիւնն
առաջարկեր է զինադադարն, ի
խնդրոյ Սերպիոյ :

— Աւստրիոյ կառավարութիւնն
առաջարկեր է մեծ տէրութեանց,
որ աւստրիական զօրք պաշտ-
պանուի Սերպիա, եթէ խռովու-
թիւն ելնէ անդ :

— Պուլլարիոյ իշխանը զինա-
դադարը կընդունի պայմանօք,
որոց գլխաւորք են Պուլլարիոյ
սահմանաց անվտիտի մնալն, և
Սերպիոյ կողմանէ պատերազմա-
կան տուգանք վճարուիլ Պուլլա-
րիոյ :

— Քանի մ'օրէ հետէ Ռուս
կամաւորք սկսեր են գալ ի Պուլ-
լարիա :

— Քանի մը Սերպ հրամանա-
տարք դատի ենթարկուեր են իւր-
եւ պարտադանքք և տրուած հը-
րահանգաց անսաստողք :

— Հէսի, Լոնտոնի և Աւստրիոյ
մէջ հանգանակութիւնք բացուեր
են ի նպաստ Պուլլար վերաւորաց :

— Սնդղիոյ երեսփոխանական
նոր ընտրութիւնք սկսան : Առ այ-
ժրմ Պահպանողական կուսակցու-
թիւնն յաջող կերեւի ընտրական
պայքարին մէջ : Ընտրելի երեսփո-
խանաց թիւն է իւր 650 :

— Զորքը քաղաքի առաւօտ մե-
ռաւ Սպանիոյ Ալֆոնս երիտասարդ-
թագաւորն, որ ժամանակէ մը հե-
տէ թոքախտի հիւանդութեան են-
թարկեալ էր և վերջին օրերս
տագնապալից վիճակի մէջ կը գըտ-
նուէր : Ալֆոնս 27 տարեկան էր :
Ունի երկու աղջիկ զաւակ, որոց

առաջինը՝ 1880ի Սեպ. 11ին ծնեալ,
Թագուհի հռչակեցաւ արդ ընդ-
խնամակալութեամբ մօրն՝ Թա-
գուհւոյն Բրիտանիայ, Նախարա-
րութիւնն՝ որ պահպանողական կու-
սակցութիւնէ էր, հրաժարեցաւ,
և չալաւոր հանրապետական Պ.
Սակաստայի յանձնեցաւ կազմել
նոր նախարարութիւն մը : Երկու-
կայ թէ հանրապետականք և Տօն
Քարլոսեան արքայականք պատեհ
առիկ ձեւերով ոտք պիտի ել-
նեն և վերստին երկիրն :

— Բեդրսպուրիի սերպիական
դեսպանը՝ որ իւր կառավարութե-
նէն Պէկրատ կոչուած էր, հասեր
է անդր՝ հետը բերելով Զարին
կողմանէ առ Միլան ուղղեալ ինք-
նագիր նամակ մը :

— Կարդինեան կղզեաց խնդ-
րոյն համար իրաւարար կարգեալ
Պապն վճեց թէ յիշեալ կղզիք
Սպանիոյ կը պատկանին, և պայ-
ման դրաւ որ Սպանիա մաքս
չառնու Դերմանացոյ ու անդրի-
ացոյց ներմուծած ու արտածած
վաճառքներէն : Այս վճիռն ու
պայմանն ընդունուեան են :

— Բեդրսպուրիէն առ Սթան-
տարտ լրագիրն անդդիական ի լոյս
գրուեր է թէ՛ հռչակաւոր զօրա-
վար Կուրքօ պիտի յաջորդէ զօրա-
վար Վաննովքի իբրև զինուորա-
խանաց թիւն : Իբրև զինուորա-
կան նախարար, և Երեսփոխան
գաւմ՝ Մէհմալիէ Պ. Նապոլեօնի,
իւր նախարար դատական գործոց :

— Գաղղիոյ Աղգային ժողովն
յանձնաժողով մը կարգեր է՝ նա-
խարարութեան կողմանէ Թոնքիի
համար խնդրուած վարկին առա-
ջարկութիւնը քննելու պաշտօնով :
Փարիզէն հեռագրեալ է թէ այս

ՆԱԽԱԶԻՆ ԽՕՍԵՑՆԱԼԸ

Ահարկու եղաւ այն պատերազմն
որոյ պատմութիւնը կը խնդրէ ինչ,
ըսաւ ծեր Դաւաղն՝ ծխախաղտին վա-
ռելով, 1814ի մէջ էինք, ծառայած էի
հոգակաւոր Սուրբօֆի (Գաղղիացի ծի-
վաչէն մը) : Նորա լոյս գտնուած ա-
տենս առած մէկ վերքիս պատճառա-
հանգստեան պէտք ունեցած էի : Դառ-
նութեամբ կը տոկայի ձանձրութիւն, և
ամէն օր երբ Սէն-Վալուի պատնէնէն
բուն բարձրէն ծովուն վրայ կը պը-
տրցընէի իմ մնաւորներս անխորհե-
րք, դառն վշտի զգացմամբ կը յիշէի
այն պատերազմաց յուզմունքն, յորս
կացին ի ձեռքին կը յարձակէինք անդ-
դիական նաւուց վրայ : Կը յիշէի հընդ-
կական ծովուն աստղալից դիշերներն,
պատերազմական այն յանդուգն հարձ-
ներն, որովք մեծ ծովահէնը մեր թըշ-
նամեաց աշխարհութիւններն ի դերեւ
կը հանէր : Կը բաղձայի անպիտի վը-
տանգալից արկածից մէջ դանուիլ . . .
Եւ ահա ուրախութեամբ իմացայ թէ
մեր զաղաքին նաւայորդարներէն մին
կը պատրաստէր Վիլլիքն անուն երկ-
կայմը՝ սառ պիտի հրամանատարէր
նաւապետ Լընուար, որ զիս իրեն երկ-
րորդ առաւ : Զէր կարծուեր թէ երկ-
կայմը պիտի կրնար իրեն յատկացեալ
զերծ ճշդիւ կատարել : հմուտ անձինք
քննելով զայն՝ դժգոհութեան նշաններ
կը ցուցնէին, և մերչուսն քլշուսնոյ
հայրենակիցը լաւ չէին գտնուեր մեր օդն
ձեռնարկը, Դաւաղն կարասիքն ու պի-
տոյքն յոյժ միջին աստիճանի էին, և
նաւաստիներէն ալ յաջողակութիւն յոյս
չկար, որք թէ՛ սակաւաթիւ էին և
թէ՛ նորահասակը կամ ծերացեալը
յոյժ : Կայսրութիւնը (Գաղղիոյ) անար-
կու քանակութեամբ զօրք կը ժողվէր-
ծովահէնից համար զօրաց անպիտան
մասը միայն կը մնար : մեք ալ զիմա-
գրուելի վտանգներն փոքր ի չափ
կանխաւ կը տեսնէինք : Բայց կըսէինք
իրարու թէ քանի որ բազմոյ յաճախ
յաջողած է մեր նախորդ ծովահէնից,
մեզ ալ պիտի յաջողի, և պիտի թոյ-
լաորէ մեզ մղել մէկ քանի կռիւներ,
և հետեւաբար պիտի քաղաքներու
երկրորդը և երրորդը մեր ձեռնարկն

յաջողութեամբ : Դնորհիւ յաջող հովի
մը քիչ ատենէն անհետացան մեր աշ-
քերէն հին Սէն-Վալօ քաղաքին գօտին
կազմող կղզեակք : Քիչ օրէն ետքը
ովիւրանալին մէջ : Բրիտանիոյ կեդրաց
արեւմտակողմը կը շրջէինք, որ Ամե-
րիկայէն յԱնգղիա եկող նաւուց սովո-
րական ծանրան էր : Ի դուր հօրիզոնը
կը դիտէինք : ոչ մի նաւա չէր երևու-
ր և ամէն օր մեր չափաց առկա ունէ-
նքը անհուն և մնաւորիկ տարածու-
թիւն մը՝ միապաղաղ ջննջ երկիրնով
մը լուսաւորեալ : Մեր անկախութեան
այնչափ նուազ նպաստաւոր եղող սոյն
տեղը թողլու վրայ էինք, երբ կայմին
զաղաթը պահպանութիւն ընող նաւաւս-
տին հետուն նաւու մը գտնուիլը աղ-
ղարարեց : Ո՛հ, վերջապէս . այս եղաւ
ամենուս բերնէն ելնող աղաղակն :
յանհամբերս անկախեալ մարտին կը
պատրաստուէինք : նաւապետը՝ զիտա-
կը զէպ անդր ուղղած՝ լուս կեցած
էր : Անդդիական կռիւյարկ նաւ մ'է,
ըսաւ երկար քննութենէ մը վերջը :
դէպ ի մեզ կուգայ : սպասելը կատար-
եալ իմարութիւն է : պէտք է յետո
դառնալ : Երեւոյթիւթիւնն ալ աս էր :
ոչորեցինք մեծաւ յաւում՝ զաղղիական
կեդրաց ուղղութիւնը բռնել : Բայց
քիչ ատենէն հասկցանք թէ անդդիա-
կան նաւը մենէ աւելի արագ կը թիւ-
նար, և քաջ դիտցանք թէ անկէ
խուսափել անկարելի էր : գեղեցիկ նաւ
մ'էր, որոյ խրոխտ ընթացքը կը տես-
նէինք, և վստահ էր իւր զօրութեան
վրայ :

Չաւախնիւս, ըսաւ նաւապետը,
պէտք է նկատել իրենց իրենց վիճա-
կին մէջ : հարկուրին մէկ յոյս ունինք
յաղթելու : մեզ ուրիշ բան չմնար, այլ
միտնել քաջութեամբ կամ երթալ դե-
րի ինչալ անդդիական նաւուն տօխ-
տակամածին վրայ : ասոցմէ՛ որը կընա-
րէք :

Մեր մէջէն երկուքն արդէն ժամա-
նակաւ սոյն դերութիւնը կրած և հը-
րաշալի կերպով փախած էին : միւս-
ներն ալ լսած էին զաղղիացի դերի-
նաւուն յանդդիական նաւ կրած տա-
նապանաց պատմութիւնները : միմայն
հաւանութեամբ նախամեծար դաս-
եցին :

ցինք մանր : Սոյն որոշումէն ետքը
պատերազմը դիշերի թողլու համար
մէկ քանի ժամ ալ չանիլ փորձեցինք :
երբ անդդիական նաւը մենէ կէս փա-
սախ հեռաւորութեամբ բաժնուած էր,
զինդարային մուրթը կը շրջապատէր նո-
ւաւ տարապայման բովանդակութիւնը :
թնդանօթի ռումբ մը արձակուեցաւ
առ ի նշան աղղարարութեան մեզ : պա-
տախտանցինք՝ մեր նաւուն զլիսաւոր
կայմին վրայ պարզելով զաղղիական
զօրն, որ էր նշան ընդունելութեան
պատրաստութիւն : սոյն գործողութիւնն հա-
զիւ թէ աւարտած էր, ռումբ մը եւ
կաւ ծակեց մեր առաջատարը մէկն :
յետոյ լաւ կրակ մը ըրին տանց աս-
կայն մեծ վնաս պատճառելու մեզ :
խնայողութեամբ դործածենք մեր վա-
ռօցն, ըսաւ նաւապետն, և յայնժամ
կրակ ընենք երբ մեր կապարները կա-
րենան հասնիլ իրենց նպատակին : Կի-
ւեցինք թէ մեր թնդանօթները թշնամ-
ւոյն թնդանօթաց չէին հաւասարեր,
և քիչ ատենէն՝ հակառակ մերձաւո-
րութեան, զիտանք թէ մեր ռումբերը
զրեթէ վնաս չէին գործած : Թշնամ-
ւոյն ռումբերը մեզ չիտակելու կերպով
զործուցինք նաւը : ճարտար դարձ-
ուած մը, հովը մեզ յաջողեցաւ : ամէն
առաջատաներն ուղեցուցանք թշնամ-
ւոյն վրայ կը խաղայինք : թշնամւոյն
նաւուն վրայ ցատկելու պատրաստը-
րեցէնք, զաւակներս, գոչեց նաւա-
պետը : ծովահէնից ասիւրական շար-
ժումն էր այս և արդարեւ յաճախ
յաջողած : Բայց անդդիացիք արդէն փո-
ծով զիտէին և հետեւաբար պէտք ե-
ղած միջոցներ : մեր կարթները թըշ-
նամւոյն նաւուն վրայ նետուէին վերջը
սկսանք մենէ բարձր գտնուող անդ-
դիական նաւուն վրայ փարել : խոչը
քարեր և վառած նիւթեր մեր զլիսուն
վրայ սկսան տեղալ : ետացեալ կուգլին
անձրեւի պէս մեր վրայ կը տարալիւն,
երկայն նիւթակներ կը գործածէին տախ-
տակամածին մերձ գտնուողներուն դէմ :
այսպէս մենէ շատերը վար ինկան ան-
հալածելի կերպով : փորձն յաջողած
չէր : պէտք եղաւ կարթներ հանել և
պարաններ կտրել :

Պատերազմն երկարող բանը մեր
նաւուն մակերեւութին նուազ ըլլալն
էր, որով կը սահէր հակալ անդդիաց-
ւոյն շուրջը զնդընկեաց պատեհա-
նաց ներքեւն : երկու նաւերը գրեթէ
իրարու փակած էին և այնչափ մօ-
տեցած, որ թնդանօթները լցնելու
տեղ չէր մնար մեզ : Բայց յայնժամ,
թնդանօթներն ալ այնչափ տաքցած
էին որ նոցա զպիլ զրեթէ անկարելի
էր : երեսնի պիլը մը զմեզ կը հետա-
ցնէր : յայնժամ թշնամւոյն կողմէր
մեզ միմայնոյն կրակ մը, բայց միթու-
թեան շորհիւ գտնալները նպատակին
չէին հասներ : մինչ այս մինչ այն լու-
սին ամպերէն փարատեցաւ, որք մին-
չեւ ցայտօմ ծածկած էին զնա : տե-
սայ որ անդդիացի նաւաստիք տախ-
տակամածին վրայ հաւաքուած էին :
կրեւի թէ մեծ վնաս կրած էին : ա-
ռաջիկ կարգին մէջ նորատի սպայ մը
հրամաններն կուտար : այնպէս հան-
դարտ էր, որ կարծես թէ սրանի մը
մէջ կը գտնուէր : հրացանն ուս զար-
նելով յամբարար նշան առի, կրակը
րի և սպայն ինկաւ : վայրկեան մը
վերջն ալ կընէր զմեզ թշնամի նաւուն
վրայ նետելին : դարձեալ աշխատե-
ցանք մտնել մէջը, բայց ի դուր : մեր
ձանից անկարողութիւնը մեր կատա-
ղութիւնն աւելի կը գրոցէր : թշնամի
հրամանատարը ուղեց վերջ տալ մեզի
պէս կատաղի խնդրեաւ : լուսոյ հե-
ղեղ մը երևեցաւ կրկայարկին երկայ-
նութեան վրայ և մեր երկկայմին վը-
րայ ուղղուեցաւ : ծծմբի և նաւթի
խմտ հոտ մը շրջապատեց զմեզ : գիտ-
եցանք թէ մեր նաւը պիտի ալի : զի-
տէնք թէ մանր նախամեծար դասած
էինք : Բայց ռիսակալութենէ չէինք հը-
րաժարած : նկուն ու ընկճեալ խորա-
սուղիլ, մինչդեռ անդդիացիք անվնաս
յաղթող պիտի հանդիսանային : ահա
սոյն մոռածութիւնն զմեզ կը կատողե-
ցնէր : մեք մինչ ց յիսարութիւն զըրգ-
ուած էինք : մենէ մէկն յիշեց յայն-
ժամ թէ երկկայմին յառաջակողմը հը-
րալից գտնալներու կոյտ մը կար : ա-
ռանց կարեւորութիւն տալու թշնամ
եաց կրակին որ հետզհետէ կապաւնար,

վաղցինք մեր նաւուն առաջակողմն
և անձնուր կըցածին չափ հրալից
գտնալներ առաւ : յետոյ տեղացեցինք
կրկնայարկին տախտակամածին վրայ
և պատեհաններէն ներս սարսափելի
հրալից գտնալներ : այսպէս մեր կի-
նաց հրաժարականք էին : յանկարծ
թշնամւոյն կրակը կարեցաւ և անըն-
կարագրելի չփոթութիւն մը յառաջ ե-
կաւ : թշնամի նաւաստեաց մէջ : հրդե-
հի մեծ բոց մը կը յորդէր թշնամի նաւ-
աւուն միջնայարկին մէջ : ապա լսեցինք
անարկու պայթում մը որուն ընդհա-
լումը ցնցեց սատակապէս մեր նաւն :
անելի ճարճատու մը յաջորդեց : մեր
հրալից գտնալներէն մին պատողի ամ-
բարին մէջ մտած և անպիտան էր :
կրկնայարկն յօրս կենէր : ճօնեց, մէկ
կողմ ծնեցաւ, և ապա յամբարար
խորասուղեցաւ : Այս աղիողորմ տե-
սարանիկ վրայ, մեր կատաղի գրգռու-
թիւնը չիջաւ, և քիչ ատենէն զոհե-
րուն համար գիտի զգացում մը կրե-
ցինք : մինչդեռ մենէ ոմանք մեր նա-
ւուն հրդեհը կը մարէին, միւսները
փրկութեան նաւաւը ծովը կիջեցնէին,
բայց ծակոտած էր և ընկղմեցաւ :
Լոյսը կոկեր ճղքուիլ և ովիւրանալին
մակերեւութն արծաթափայլ կը գունա-
ւորուէր : արշալոյսին լուսնով տե-
սանք գլուխներ որ կերեւորային պէտք
վրայ : լողացողներուն ձայն տուինք և
պատախանցելին մեզ : Բայց մեծ մա-
սը պայթման պատճառաւ կուրացած
էին, և չէին տեսնուեր մեր նաւն, որ
դէպ ի մեզ գային լողալով : զարհու-
րելի տեսարան մ'էր : կարի արտածած
էինք : անկարող նոցա օգնելու, հե-
տընտէ նոցա խորասուղիւր տեսանք :
նաւաստի մը որ իւր մէկ ընկերը կը
լուսէր, միւսներէն երկարատեւ լողաց-
անուր ջանքեր ըրինք զնա ազատե-
լու համար : յաջողեցանք չուան մը եր-
կնցնելով վեր առնուլ : աւա՛ղ, չէինք
յաղաքար որ կրկնայարկին նաւաստեաց
այս միակ ազատեալն ապրէր : վստ-
ղի դնտակ մը ծակած էր նորա կուրծ

